

AZ OKTATÁSÜGYI MINISZTERIUM SZEMLELTETŐ FILMKIRENDELTSÉGE

filmdia sorozatából

52. szám

ADY ENDRE /1877-1919./

Irodalomtörténeti sorozat: 13.

Készült: 1952. évben.

1. Ady Endre arcképe.

A költő népszerű arcképe 1910-ből, az Ady-levelezőlapon. A levelezőlapon Léda néhány sorát láthatjuk.

2. Ady Endre szülőháza Erindszenten.

Ady Endre 1877 november 22-én született Erindszenten /Szilágy m./. Képünk Ady szülőházát ábrázolja, Ady Révész Bélához intézett néhány sorával.

3. Ady Lőrinc képmása.

Ady kismemesi származása, képünk apját, az 50 holdon gazdálkodó Ady Lőrincet ábrázolja.

4. Ady Lőrincné arcképe.

Képünk Ady Lőrincnét /Pásztor Mária/, Ady édesanyját, az "idest" ábrázolja.

5. Ady képeslapja Nagykárolyból.

Ady a gimnázium alsó négy osztályát a nagykárolyi gimnáziumban járta. A képen a görögkeleti és görög-katolikus templom látható. Ady tréfás irásával: "udass bomba nélkül!" Ez a néhány szó célzás az akkori görög-keleti és görög-katolikus egyházak harcára, amelynek következményében Nyiregyházán Miklóssy görög-katolikus püspök ellen bombamerényletet követték el. A képeslap 1914 májusából keltezett.

6. Zilah látképe.

Ady a gimnázium felső négy osztályát Zilahon végezte.

7. A zilahi református főgimnázium.

Az iskola képe Ady diákéveiben.

8. Ady Endre arcképe 14 éves korában.

Képünk a költőt 14 éves korában ábrázolja, a zilahi évek elején. Családi képről restaurálta Vajda M. Pál.

9. Ady első szerelme: Zsóka.

A kép Ady első szerelmét mutatja a zilahi gimnazista évekből. A le-

ány neve: **Friedmann Erzsébet.**

10. Ady első kötetének, a "Versek" belső címlapja.

A zihali érettségi után Ady Debrecenben jogászkodik, majd ujságíró lesz. Itt jelenik meg a Versek c. első verskötete 1899-ben.

11. Ady Endre arcképe nagyváradi ujságíró korából.

Ady 1900-ban Debrecenből Nagyváradra megy, ahol a szabadság, majd a Nagyváradi Napló ujságírója lesz. Képünk 1900 és 1904 között készült.

12. A Nagyváradi Napló 1903-as száma.

A Nagyváradi Napló /tulajdonosa és szerkesztője Fehér Dezső/, amelynek Ady 1904-ig munkatársa volt.

13. Léda arcképe.

Ady 1903 nyarán megismerkedik Diósy Ödönnével /Brüll Adél/, aki Párizsban él. Adyt Léda iránti szerelme az Elbocsátó szép üzenetig /1912. márc./ a magyar irodalom legszebb szerelmes versei közé tartozó költemények írására inspirálta. A kép Székely Aladár felvétele.

14. Ady és Léda.

A kép Ady és Léda titokban csináltatott képét mutatja, amelynek lemezét a felvétel és az egyetlen másolat elkészítése után szét-törték. Székely Aladár felvétele.

15. Léda arcképe 16 éves korában.

Léda Arcképe 16 éves korában.

16. Érmindszent látképe.

Ady szülőfalujának, Érmindszent látképe. A képeslapot Révész Bélának írta 1904 január 22.-én az első párizsi útja előtt.

17. Párizs Ady idejében.

Képünk a századeleji Párizs egyik Boulevardját ábrázolja. A felvétel Brassai gyűjteményéből való.

18. Ady szállója a Quartier Latin-ben.

Ady 1904-től hétszer járt Párizsban. Képünkön szállója látható a Quartier Latinban a Rue Casimir Dalavigne-on. A kép Kertész felvétele.

19. Ady szállodai szobája Párizsban.

Ady szobája a Hotel de Balcons-ban. A kép Kertész felvétele.

20. A Boulevard St. Michel, Párizs.

Ady Párizsban járt az Ősz c. versének motivuma. Kertész felvétele.

21-21a. "Párizsban járt az Ősz" c. vers kéziratának fényképe.

A vers eredeti címe: Itt járt az Ősz. Először megjelent a Budapesti Napló 1906 augusztus 12-i számában.

22. Ady Párizsi kávéházi asztala.

Az asztalon az előbb bemutatott vers kézírata, rögtön a vers befejezése után. Kertész felvétele.

23. Baudelaire /1821-1867/, Rimbaud /1854-1891/, Verlaine /1844-1896/ arcképe

Ady kedvenc költői a nagy francia szimbolisták: Charles Baudelaire, Jean Arthur Rimbaud, Paul Verlaine.

Baudelaire arcképe az 1860-as évekből való, Nargeot acélmetszete, megjelent a Lés Fleurs du Mal-ban.

Rimbaud és Verlaine képmása Valloton egykoru rajza.

24. Ady "Új versek" c. kötetének belső címlapja.

1906 márciusában jelent meg első forradalmi hangú, jelentős kötete, az Új versek Pesten. Képünk a kötet első kiadásának címlapját ábrázolja.

25. Ady: "Vér és arany" c. kötet első kiadásának dedikált belső címlapja.

Ady 1906-tól 1912-ig minden évben új vérseskötetet ad ki. Képünk a Vér és arany /1908. Bp./ első kiadása Lédának dedikált címlapját mutatja.

26. Ady képmása 1908-ból.

Képünk 1908-ban ábrázolja a költőt.

27. Ady kolozsvári arcképe.

Ady 1909ében, mint életében jónéhányszor szanatóriumi kezelésre szorult. A kolozsvári Lechner idegklinikán orvosolják juniustól augusztusig. Ebben az évben jelenik meg az Illés szekeren c. verskötetete.

28. Gunyversek Ady költészetéről.

Adyt forradalmisága miatt az uralkodó osztály megfizetett írói és újságírói - Rákosi Jenővel az élükön - mérhetetlenül gyűlölték és szüntelenül támadták. Képünk a Borszem Jankó 1910 január 16-i számában megjelent "Duk-Duk Bandi a zongorán" c. gunyvers-sorozatot mutatja.

29. Ady: "Az új Kisértet" c. vers a Népszavában.

Ady korában a polgárság már nem alkalmas a polgári forradalom vezetésére, a parasztságot pedig hitetlenül ébresztgeti a költő, ezért egyre inkább a munkásosztály felé fordul a forradalom vezető

osztályát kereső szeme. 1908-tól kezdve mind sűrűbben jelennek meg a Népszavában versei. Képünk a Népszava 1910 dec. 25.-i számában megjelent Az új Kisértet c. versét ábrázolja. Ady ekkor már olvasta Marx-Engels 1848-ban megjelent Kommunista Kiáltványát, amely az ismert bevezetéssel kezdődik: "Kisértet járja be Európát...."

30. A "Minden-Titkok" versei Bölöni Györgynek dedikált lapja.

1911-ben a Nyugat kiadásában, Pesten jelent meg Ady: Minden-Titkok versei c. kötete. Képünkön Bölöni György Ady dedikációjával ellátott példánya látható.

31. Ady arcképe 1911-ben.

A később előkerült ismeretlen kép a költő 1911-es római útján készült.

32. Ady önéletrajzának fényképe.

Ady egyetlen önéletrajzának facsimiléje.

33. Az Ady-család.

Képünk kb. 1910-ben készült Érindszenten. A képen Ady Endre, öccse: Ady Lajos, Ady Lőrincné, Ady Lőrinc és Ady Lajosné látható.

34. Ady: "A menekülő élet" c. kötete belső címlapjának fényképe.

A menekülő élet c. kötet belső címlapja. A kötet megjelent Bp.1912.

34.a. Az 1912. május 23-i nagy munkástüntetés.

Az 1912 év jelentős időszak a magyar munkásmozgalom történetében. Ekkor zajlott le a budapesti munkásság XX. századbeli első nagyjelentőségű tüntetése, amely Ady forradalmi költészetének is ihletőjévé vált.

34.b. Ady: "Rohanunk a forradalomba" c. verse.

Ady sokkal világosabban látta kora társadalmi eseményeinek mozgását mint a magyar élet "politikusi". Az 1912. május 23-i nagy tüntetés előtt és után számos forradalmi verse jelent meg a Népszavában /A tűz csiholója, Enyhe, Ujévi átok stb./ Képünk az 1912. évi munkástüntetés ihlette Rohanunk a forradalomba c. versét ábrázolja az 1913-ban megjelent A magunk szerelme c. kötetében.

35. Kaffka Margit és Bölöni György arcképe.

Ady harcostársai és kortársai: Kaffka Margit/1880-1918/, a legnagyobb magyar író, a Színek és évek, Hangyaboly stb. szerzője. Regényeiben a gentry-réteget bírálja és harcol a női egyenjogúságért. Későbbi éveiben szocialistának mondja magát.

Bölöni György író és újságíró, Ady barátja, budapesti és párizsi éveinek szemtanúja és életrajzírója. Az író a Magyar Népköztár-

saság Elnöki Tanácsa a magyar irodalom érdekében kifejtett munkássága elismerésül 1952 okt.-ben a Magyar Népköztársasági Erdemrend IV. fokozatával tüntette ki.

36. Ady 1914-ben.

A kép Bölöni György Zárda utcai kertjében készült, 1914-ben, amatőr felvétel. Ebben az évben jelent meg a Ki látott engem? c. kötet.

37. Ady két versének cenzura-ablakai 1915-ből.

Ady felismerte az első imperialista világháború igazi okát, ezért számtalan versében szembe fordult a háborús politikával. Képünk a radikális polgári Világ c. napilap 1915 február 7-i számát mutatja be, amelyben a cenzor engedélye hiányában, Ady két verse nem jelenhetett meg. Az Ember és Sátán c. csak 1923-ban jelent meg. Minden az életért címmel, a cenzura számára átírt formában. A gyávaság istensége c. vers is csak Az utolsó hajók c. kötetben látott először napvilágot.

38. Boncza Berta arcképe.

1915-ben /márc./ Ady feleségül veszi Boncza Bertát /Csinszka/. A képet 1914 okt.-ben Bölöni számára dedikálta a menyasszony Csinszka.

39. Ady és Csinszky. A kép Székely Aladár felvétele.

40. Csinszky gyermekkorában.

41. Ady dolgozószobája.

Ady és felesége 1915-ben Csucsára költöznek, és csak 1917-ben lesznek ismét állandó pesti lakosok. A kép Adyék Veres Pálné-utcai lakásában Ady Endre dolgozószobáját ábrázolja.

42. Ady 1918-ban.

Képünk A halottak élén c. kötet idejében ábrázolja Adyt. A rajzot Tihanyi Lajos készítette 1918 márc.-ban.

43. Képek a Tanácsköztársaság történelmi napjaiból.

Ady életének utolsó évében jutott diadalra először a magyar munkásszót. Az 1918-i októberi forradalom és az azt követő Tanácsköztársaság bebizonyította, hogy a felkelt nép meg is tudja valósítani Ady eszméit.

44. Ady Endre halotti maszkja.

Ady halotti maszkját Vedres Márk készítette 1919. január 27-én.

45. Ady a halottaságyon.

Csorba Géza rajza 1919-ben A Nyugat Ady-száma- ezzel a képpel jelent meg 1919-ben.

46. Ady siremléke.

A Kerepesi temetőben felállított Ady=siremlék Csorba Géza munkája. (1926.)

47. Révai József: "Ady" c. tanulmányának címlapja.

Csak a Marxista-leninista irodalomelmélet segítségével sikerült Ady forradalmi jelentőségét helyesen felmérni. Képünk az Ady-értékelés alapvető munkájának, Révai József Ady tanulmányának címlapját ábrázolja.

48. Révai József megnyitja Ady születése 75. évfordulóján rendezett ünnepséget.

Képünkön Révai József megnyitja a Magyar Írók Szövetsége és a Magyar Irodalomtörténeti Társaság 1952 nov. 22-i ünnepségét. Jobbra Bölöni György, az ünnepi szónok.

Készült a Felsőoktatási Jegyzetellátó Vállalatnál
Felelős vezető: Bojkovszky Lajos